

indfinde sig ved Eksamen med Blyant og Papir, skrive Spørgsmaalene omhyggeligt op og skrive Svarene omhyggeligt op, saaledes som Eksaminator nu forlanger dem, og bruge Forberedelsesaaet til at indøve disse Svar, saaledes at man er sikker i sin Sag og ved, hvorledes man skal begynde Nemsen og fortsætte den til Enden for at bestaa Prøven. Det er noget, jeg selv har set mere end en Gang, ja set næsten hstematisk drevet. Det forekommer mig ikke, at det egentlig er nogen Garanti for den større Bevægelighed, som Eksamenkommissionen skulde have i Forhold til den stagnerende Lærer. Der er jo endvidere den Fare ved en Ensidighed hos en saadan Eksamenkommission, at det bliver en Ensidighed, der kommer til at regere det ganske Land, fordi der kun er en Eksamenkommission, medens der lige over for Lærereusidigheden i alt Fald er den Trøst, at i den ene Egn af Landet bliver det et Slags Ensidighed, medens det ved et andet Seminarium bliver et andet Slags Ensidighed, der kommer til at herske. Det bliver ikke i den Grad et Middel til at støbe hele Befolkningens Lærerstand i en og samme Buddingeform, som der er Mulighed for eller Udset til, naar det er en og samme Kreds af Spørgsmaal og Svar, der gennem en Kommission saaledes vandrer hele Landet rundt. Dernæst forekommer det mig, at Lærernes Examination ved Prøven ogsaa medfører den Fordel, der jo for Retten ogsaa er antyd, at den anderledes giver Afgang til i det hele taget at faa et Indblik i den Uddannelse, der finder Sted ved et Seminarium. Læreren bliver over for Censorerne Udtrykt ikke alene for den Aand, der hersker ved Seminariet, og som maaske endnu slydigere kommer til Orde gennem hans Examination end gennem en Elevs Svar paa Spørgsmaal, men ogsaa for den Maade, hvorpaa han i sin Undervisning er gaaet til Værks, og giver derved et værdifuldt Bidrag til den nødvendige Kritik over et Seminariums Virksomhed, der ikke ubelukkende kan hentes fra de Eksamenklarakterer, som gives, men som ogsaa ad andre Veje maa kunne arbejde sig frem og særlig gennem Lærernes Optraeden ved Eksamen kan faa en Tilvækst, der har stor Betydning, naar man skal dømme om, hvorvidt Seminarierne udfylde deres Plads eller ikke. Der er endnu et væsentligt Hensyn at tage, det er ogsaa allerede fremhævet, men jeg synes ikke i sit fulde Omfang, det er Hensynet til Lærernes Ejendommelighed, det Krav, som en ejendommelig udbruset Lærer har paa at kunne føre sin Undervisning saaledes igennem, som det er ham naturligt. Lige over for

en Eksamenkommission vil en saadan Lærerejendommelighed ved Undervisningen meget let komme til at spille Fallit, fordi Eleverne ved Tanken om Eksamenkommissionen uvilkaarlig ville sige: Hvad det kommer an paa for os, er ikke først og fremmest at nyde godt af vor Lærers Ejendommelighed, af hans udviklede Begavelse, men først og fremmest at lære det, som Eksaminator forlanger af os til Eksamen. Og saa kan der let ad den Vej komme et Modsetningsforhold imellem Eleverne og den Lærer, der ellers maaske var mest stiftet til at udvikle dem, fordi han havde en særegen Personlighed. Jeg har set den Slags Tilfælde, jeg har set Lærere, om hvilke det ikke bestredes, at de vare dygtige Lærere, maatte høre op at læse med deres Elever, fordi de mente ikke at kunne forsvare for deres pædagogiske Samvittighed at tage Tingene paa den Maade, som Eksamenkommissionen forlangte. I et saa afgørende Jag som f. Eks. Undervisning og Uddannelse i Modersmaalet have Folk, som ellers dømtes at kunne løse Opgaven paa en tilfredsstillende Maade, alligevel ment, at det var rigtigere, det blev andre, der overtog den, fordi de havde en Følelse af, at deres Elever først og fremmest tænkte paa, hvorledes Eksamenkommissionen vilde tage denne Sag, og først i anden Instans tænkte paa at have den Tillid til deres Lærer, at han underviste dem saaledes, at de i Virkeligheden havde Gavn deraf. Jeg tror altsaa, at ønsker man inden for de naturlige Grænser at fredlyse Lærerejendommeligheden, at indrømme den enkelte Retten til at tage Undervisningen personligt — og det er den Vej, hvorigennem en Lærer virker mest paa sine Elever — vil ogsaa den Afslutning være den bedste, der lader Læreren selv føre Opgavens Løsning til Ende og ikke medfører, at Spidsten saa at sige brydes af hans Arbejde derved, at det til hvende og sidst bliver en anden, der kommer og vil høste, hvor han har faaet, og ikke altid er tilfreds med, at Sæden ikke ser ganske saaledes ud, som han paa Forhaand havde ventet sig det. Derfor tror jeg, at det for de fremmelige Lærere, for de Lærere, der staa i et alvorligt personligt Forhold til deres Opgave, vil have Betydning, at man gennemfører den Ordning, som her er foreslaaet. Det er fremhævet, at Eksamenkommissionen og dens Examination vilde medføre som et Gode, at der eksamineret væsentligt paa samme Maade hele Landet over. Det kan maaske være et Gode, hvis det er et Mønster paa Examination, men det er et Onde, hvis det ikke er det. Hvis man har den sikre Fortrøstning, at